

Домініка Рослонь*

Lviv, Ukraine

Виклики у сфері безпеки в регіоні Калінінградської області

Виклики у сфері безпеки в регіоні Калінінградської області

Анотація: Акцентовано увагу на проблематиці національної безпеки держави з урахуванням загального розвитку країни та реалізації її національних інтересів. Зазначено, що трактування суті актуальних загроз і викликів оптимізує методологічне обґрунтування завдань гарантування національної безпеки. Подано характеристику регіональної безпеки. Акцентовано увагу на особливостях європейського регіону. Відзначено появу значних екзогенних викликів у XXI столітті, що становили серйозну загрозу для безпеки держав-членів Європейського Союзу. Окреслено проблематику забезпечення регіональної безпеки. Сформульовано показники, що призвели до значного збільшення ризиків нестабільності в європейському регіоні та створюють передумови для неконтрольованої гонки озброєнь. Розглянуто перелік факторів, які спричиняють загрозу регіону. Охарактеризовано зміни в політичній кон'юнктурі Сполучених Штатів Америки та їхній вплив на ситуацію в Європейському Союзі. Визначено активізацію Сполученого Королівства в питаннях гарантування безпеки в Європі в контексті НАТО та за рахунок активізації двосторонніх відносин з європейськими країнами. Зазначено, що агресивна позиція Російської Федерації призвела до суттєвого погіршення

безпекової ситуації навколо України та загалом у регіоні. Акцентовано увагу на питаннях національної безпеки Польщі в сучасній політичній ситуації. Відзначено взаємодію України, Литви та Польщі для стримування військової загрози з боку Росії. Наголошено на загостренні протистояння Литви та Росії в питаннях забезпечення Калінінграда. Вказано, що представники НАТО значно стурбовані стратегічним Калінінградським регіоном Росії. Зазначено, що Росія активно посилює свою військову присутність. Розглянуто варіанти дій армії НАТО в разі загострення військового конфлікту та розширення території охоплення. Вказано, що можливий варіант ескалації навколо Калінінграда спричинить погіршення ситуації. Розглянуто варіанти протистояння країні-агресору в короткотерміновій перспективі та у форматі співіснування на більш тривалій перспективі. Відзначено вплив Білоруси на ситуацію в регіоні за рахунок зростання міграції. Це призводить до дискредитації Польщі та Литви за підтримку білоруських дисидентів, які прагнуть уникнути політичних репресій. Констатовано, що балтійські та польські політичні лідери аналізують кризу крізь призму національної безпеки. Розглянуто позицію Польщі в урегулюванні регіональних конфліктів. Вказано, що політична позиція цієї держави має бути спрямована на недопущення реалізації несприятливого сценарію. Зазначено, що пріоритетом повинно стати розширення

* Домініка Рослонь [Dominika Roslon] – Старший викладач кафедри політології та міжнародних відносин. Національний університет «Львівська політехніка»; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8805-3099>; e-mail: domros24@gmail.com.

наземних сил і авіації, які забезпечують надійне стримування Російської Федерації.

Ключові слова: регіональна безпека, військовий конфлікт, НАТО, Калінінград, військова загроза, геополітика.

Security Challenges of the Kaliningrad Region

Abstract: Attention is focused on the issues of national security of the state, taking into account the general development of the country and the realization of its national interests. It is noted that the interpretation of the essence of current threats and challenges optimizes the methodological substantiation of the tasks of guaranteeing the provision of national security. The characteristics of regional security are presented. Attention is focused on the peculiarities of the European region. The emergence of significant exogenous challenges in the 21st century, which represented a serious threat to the security of the member states of the European Union, was noted. The problems of ensuring regional security are outlined. Indicators are presented that have led to a significant increase in the risks of security instability in the European region and provide an opportunity for an uncontrolled arms race. The list of factors that cause the decline of the region is considered. Changes in the political situation of the United States of America and their impact on the situation in the European Union are characterized. The activation of the United Kingdom in matters of ensuring security in Europe in the context of NATO and due to the activation of bilateral relations with European countries was determined. It was noted that the aggressive position

of the Russian Federation led to a significant deterioration of the security situation around Ukraine and directly in the region. Attention is focused on issues of national security of Poland in the current political situation. The cooperation of Ukraine, Lithuania and Poland to contain the military threat from Russia was noted. The aggravation of the confrontation between Lithuania and Russia regarding the provision of Kaliningrad was emphasized. It is indicated that NATO representatives are significantly concerned about the strategic Kaliningrad region of Russia. It is noted that Russia is actively engaged in strengthening its military presence. Options for actions of the NATO army in the event of an escalation of the military conflict and expansion of the coverage area were considered. It is indicated that a possible option of escalation around Kaliningrad will cause the situation to worsen. Options for confronting the aggressor country in the short term and in the format of coexistence for a longer term are considered. The influence of Belarus on the situation in the region due to the growth of migration was noted. This leads to the discrediting of Poland and Lithuania for supporting Belarusian dissidents who seek to avoid political repression. It is stipulated that the Baltic and Polish political leaders analyze the crisis through the prism of national security. The position of Poland in the settlement of regional conflicts is considered. It is indicated that the political position of Poland should be aimed at preventing the realization of an unfavorable scenario. It is noted that the priority should be the expansion of ground forces and aviation, which ensure reliable deterrence of the Russian Federation.

Keywords: regional defense, military conflict, NATO, Kaliningrad, military threat, geopolitics.

Вступ

Проблема національної безпеки держави має велике значення в контексті загального розвитку країни та реалізації її національних інтересів. Саме поняття національної безпеки останнім часом все частіше з'являється на сторінках інформаційних видань, а багатоаспектність і комплексність цієї проблеми робить її предметом дослідження фахівців різних наукових сфер.

Аналіз загроз і викликів, а також поняття «національна безпека» зумовлено тим, що це поняття є базовим для формування уявлення про сучасні виклики у сфері регіональної безпеки будь-якої держави, і це є основним рушієм для формування політики національної безпеки, основною функцією якої є визначення головних інтересів націй та

здійснення лідерства під час створення базових стратегій щодо сьогоdnішніх і майбутніх загроз, а також можливостей їх усунення. Розуміння суті сучасних загроз і викликів сприяє методологічному обґрунтуванню завдань гарантування національної безпеки. Саме це визначає вибір теми статті.

Незважаючи на велику кількість публікацій, у теорії та практиці національної безпеки залишається багато невирішених проблем. Аналіз сучасного стану національної та міжнародної безпеки як однієї з глобальних проблем людства, дослідження категорії «національна безпека» та «сучасні загрози та виклики національній безпеці» потребують більш детального дослідження з урахуванням глобальних змін, коли світ став більш взаємопов'язаним. Загрози та виклики для

безпеки стрімко почали набувати універсального характеру, створюючи реальну загрозу національній, регіональній, а часто й міжнародній безпеці й стабільності.

Мета дослідження – проаналізувати виклики у сфері безпеки в регіоні

Методологія дослідження

У дослідженні використано такі методи дослідження, як теоретичне моделювання, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків, систематизація, абстрагування та конкретизація, аналіз документації та результатів дослідження з обраної проблематики. Виклики у сфері регіональної безпеки проілюстровано у військовому, політичному, економічному, соціальному, гуманітарному та інформаційному вимірах.

Характеристика регіональної безпеки

Термін «регіональна безпека» почали активно використовувати порівняно недавно, він з'явився як реакція на протистояння між країнами «першого» і «другого» світів і з метою встановлення зон впливу в країнах «третього світу».

Сьогодні регіональну безпеку розглядають у більш самодостатньому аспекті, а серед основного масиву наукових досліджень у цьому напрямі можна виокремити такі: порівняльний аналіз найважливіших регіональних систем; визначення безпечної спільноти; характеристика внутрішньої міждержавної коаліції та формування регіональних порядків; теорія транзиту потужності в аспекті регіональних безпекових систем; теорія регіональних комплексів безпеки; інтерпретація пористих регіональних порядків тощо.

Відбулася трансформація загального тлумачення терміна «регіональна безпека» від традиційного мілітаристського державоцентричного режиму до значно ширшого розуміння із значним акцентом на внутрішніх і транснаціональних загрозах. Разом із системними змінами, спричиненими розширенням автономії регіональної політики, це призвело до створення нових регіональних орга-

нізацій, а також стало стимулом до ускладнення наявних регіональних установ.

Європейський регіон традиційно вважають флагманом й еталоном для економічної та політичної інтеграції. За кількістю складників він є одним з найбільших серед усіх регіонів світу, що, однак, не стало перешкодою для демонстрації високого рівня збіжності економічних критеріїв. Одночасно інтеграція не завжди передбачає солідарність між учасниками альянсу, що породжує низку ендогенних проблем безпеки регіону.

Однак мало хто міг передбачити, що в ХХІ столітті європейський регіон також зіткнеться з потужними екзогенними викликами, які становитимуть серйозну загрозу для безпеки держав-членів. Більше того, йдеться передусім про традиційні виміри безпеки, пов'язані з військово-політичними факторами та ризиками втрати територіальної цілісності, а не лише економічні загрози.

Проблематика гарантування регіональної безпеки

Проблема гарантування безпеки завжди хвилювала людство в процесі його цивілізаційного розвитку. Після двох світових війн і закінчення режиму «холодної війни» очікування щодо зменшення кількості загроз національній і міжнародній безпеці не виправдалися. Міждержавні конфлікти, терористичні акти, загроза ядерної війни, надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру продовжують становити велику небезпеку в ХХІ столітті. Наведені приклади далеко не вичерпують перелік реальних і потенційних загроз для національної і міжнародної безпеки. За таких умов забезпечення національних інтересів будь-якої країни світу потребує адекватного реагування на сучасні виклики й загрози, тобто проведення ефективної політики національної безпеки.

Події останнього десятиліття, безсумнівно, похитнули традиційний порядок безпеки та інфраструктуру в Європі, і східноєвропейські держави виявилися найбільш вразливими до жорстких дій окремих держав, які намагаються реалізувати свої інтереси й амбіції за рахунок інших. Призупинення участі Росії в Договорі про звичайні збройні

сили в Європі (Договір) (з 2007 р.), припинення дії Договору між СРСР / РФ і США про ліквідацію ракет середньої і меншої дальності (Договір, 2019) (у 2019 р.), вихід США (2020 р.) і РФ (2021 р.) з Угоди про відкрите небо (Федеральний закон, 2021), невизначеність подальшої долі Договору між США та Російською Федерацією про заходи щодо подальшого скорочення та обмеження стратегічних наступальних озброєнь – все вищезазначене суттєво посилює ризики нестабільності безпеки в Європі та відкриває поле для неконтрольованої гонки озброєнь.

Окупація Криму та сучасна війна в Україні, зростання напруженості у взаєминах між НАТО і Росією, наявність суперечностей між європейськими і національними інтересами в деяких країнах Східної Європи, внутрішньополітична криза в Білорусі – це далеко не вичерпний перелік факторів, які спричиняють занепад регіону. Східна Європа стає дедалі вразливішою до загроз безпеці в наступному десятилітті.

Обрання Джоозефа Байдена 46-м президентом Сполучених Штатів Америки, його заяви про потребу відновлення провідної ролі Сполучених Штатів у глобальних процесах, а також перші зовнішньополітичні ініціативи щодо повернення до синергії багатосторонньої дипломатії та потужного трансатлантичного співробітництва – дають підстави очікувати більш тісної взаємодії США та Європи в питаннях зміцнення безпеки на європейському континенті. Призначення на головні посади в Держдепартаменті США досвідчених дипломатів, які працювали в команді 44-го президента США Барака Обами та відомі своєю категоричною позицією щодо засудження агресивної політики Російської Федерації, створює певну передбачуваність подальшої долі американсько-російських відносин за адміністрації Дж. Байдена, в яких не спостерігаємо істотної «відлиги» чи структурного прориву.

Вихід Великої Британії з ЄС та формування її стратегії відновлення ролі основного незалежного гравця на міжнародній арені (концепція Global Britain) засвідчили, що у 2021 році Сполучене Королівство активно включалося в безпекові процеси Європи в рамках НАТО, а також і через активізацію двосторонніх відносин з європейськими країнами. Водночас, на тлі кризи багато-

сторонньої дипломатії, яка загострилася у 2020 році, РФ продовжила політику зухвалої гібридної атаки на демократичні основи та державний устрій західних країн. Дедалі помітнішим стає використання нею окремих інструментів гібридної війни, апробованих в Україні, у своїй зовнішній політиці щодо країн Європи; насамперед тих, які в певний період історичного минулого належали до так званого «соціалістичного табору» (Security challenges, 2021).

Агресія Росії катастрофічно погіршила безпекову ситуацію навколо України та загалом у регіоні. Водночас Україна отримала значну міжнародну підтримку і на рівні ООН, і в співпраці з ЄС, ОБСЄ та НАТО. З погляду безпеки співпраця з НАТО є найважливішою для національної та регіональної безпеки. Російська Федерація перестала бути партнером НАТО, тепер її вважають супротивником.

Враховуючи регіональні процеси та інтереси демократичного світу, констатуємо, що за нових геополітичних умов система безпеки Чорного моря, очевидно, має будуватися на жорсткій протидії імперським амбіціям Російської Федерації, передбачаючи створення гнучкого союзу широкого кола демократичних держав та їхніх об'єднань. Проте Євросоюз, орієнтований на засоби «м'якої сили», не готовий діяти в ситуації застосування Росією «жорсткої сили». Отож значно зростає роль НАТО. В умовах потреби протистояти «жорсткій загрози» НАТО стає основою європейської безпеки.

Національна безпека Польщі в сучасних реаліях

Територія Польщі завдяки своєму географічному розташуванню та відносній доступності служить зручною матеріально-технічною базою. Існує імовірність, що Польща може служити центром (а не просто транзитним коридором) для торгівлі наркотиками чи людьми. Останні роки в Польщі спостерігаємо активізацію діяльності транснаціональних злочинних груп, яка призвела до різноманітних соціальних патологій. Це серйозна загроза для Польщі. Адже саме дії людини – прямі чи опосередковані – становлять загрози найсер-

йознішого характеру для національної безпеки Польщі (Glen, 2012).

Непряма загроза національній безпеці Польщі може виникати через розпад сучасних держав, нестабільність, спричинену агресивними державами, та високий ризик, створений авторитарними й тоталітарними режимами, які сприяють ескалації міжнародного тероризму і які зазвичай є непередбачуваними у своїх військових діях (включаючи тенденцію до запобігання асиметричним діям). У цих країнах непрогресивне соціально-економічне відставання викликає соціальне невдоволення та економічну міграцію. Деякі економічні мігранти зрештою прибудуть до Польщі через кращу економічну ситуацію в країні. Можна припустити, що не всім вдасться адаптуватися соціально до життя в Польщі, тому деякі мігранти можуть спричинити різні типи ризиків.

Україна, Литва та Польща мають спільне завдання – стримати загрозу з боку Росії та захистити Європу від її агресивної політики. Гостро постає потреба консолідувати зусилля багатьох європейських держав. Керівництво країн трьох країн активно працює над об'єднанням світової спільноти та союзників навколо ідей безпеки, миру та стабільності в Європі та в усьому світі.

Між Росією та НАТО виникла нова хвиля напруженості після того, як Литва оголосила про припинення транспортування товарів, які перебувають під санкціями ЄС, позаяк вони надходять з Росії через територію Литви до російського анклаву Калінінград на Балтійському морі. Литва почала застосовувати санкції, які давно схвалив Європейський Союз. Під заборону потрапили деякі типи чавуну та сталі, предмети розкоші, які транспортуються залізницею. Тож йдеться лише про санкційні товари, але не стосується трафіку людей чи будь-яких інших видів трафіку. Проте Росія заявила, що це провокація, і погрожує Литві відповідною реакцією.

Калінінградська область – це джерело серйозних проблем у Балтійському регіоні. Калінінградська область перебуває під російським контролем з 1945 року. Якщо Російська Федерація зникне як суб'єкт міжнародного права, калінінградське питання може повернутися на порядок денний.

Військові планувальники НАТО вже давно стурбовані стратегічним Калінінградським екс-

клавом Росії. Розташований між Польщею та Литвою, шматок російської території з населенням менш ніж півмільйона людей є невід'ємною частиною архітектури безпеки регіону Балтійського моря. Протягом років, що передували війні 2022 року в Україні, значні зусилля Росії щодо посилення своєї військової присутності там викликали занепокоєння. Сценарії подальшого розвитку подій залежать від того, чим закінчиться війна і чи залишиться незмінним режим у Білорусі.

Посилення військової присутності в Калінінградському регіоні означає впровадження балістичних ракет «Іскандер», які можуть нести ядерні боеголовки, у поєднанні з російськими найкращими системами ППО С-400 і системами берегової оборони «Бастіон». Тим часом сухопутні сили посилено новими підрозділами, включаючи новітні танки та артилерію. Балтійський флот, базований у найзахіднішому місті Росії Балтійську, також було модернізовано й оснащено додатковими кораблями.

Зважаючи на це, відзначаємо особливу чутливість Росії до будь-яких передбачуваних загроз контролю над неприлеглою територією та може вдатися до ескалації, якщо неправильно витлумачить дії НАТО біля Калінінграда. Очевидно, що захоплення Сувалкського коридору означало б атаку на Литву чи Польщу або на обидві держави, що призвело б до безпосередньої війни між НАТО та Росією. Це здається нелогічним або, у всякому разі, стратегічно нерозумним.

Оскільки російсько-український військовий конфлікт виявляє катастрофічні недоліки для РФ, стає сумнівним, чи відіграватиме ситуація довкола Калінінграда значну роль у майбутньому.

Основна причина, чому НАТО так занепокоєний, пов'язана з відкритою позицією двох північних балтійських держав. Як показали численні військові навчання, російське збройне вторгнення до Естонії, наприклад, могло б бути швидким і поставило б НАТО перед здійсненим фактом. Якщо Північноатлантичному альянсові не вдасться відбити атаку, він опиниться в ситуації, коли доведеться виганяти загарбника, щоб виконати свої зобов'язання щодо взаємної оборони.

Якби такий порятунок здійснювався сухопутним чи повітряним шляхом, він мав би простягатися з Польщі до Литви. Силам НАТО потрібно

було б пройти через «Сувалкську ущелину», 70-кілометрову ділянку землі між Калінінградом і Білоруссю, і супротивник мав би змогу інтенсивно бомбардувати їх з обох боків. Альтернативою може стати комбінований повітряно-морський конвой, що прямуватиме вгору по Балтиці повз калінінградські ракетні батареї.

З огляду на те, що війська НАТО, які намагалися б дістатися цими шляхами, могли б зазнати великих втрат, Калінінград став «лякалкою» Росії на Балтиці. Російський напад на одну або кілька балтійських держав, ймовірно, міг би супроводжуватися спробою захоплення демілітаризованого шведського острова Готланд, стратегічно розташованого в центрі Балтики. Про таку загрозу попереджує російський політолог Іван Преображенський. Кремль, на його думку, може розірвати дипломатичні відносини на підставі «невизнання» Литви, а потім вдається до провокацій у маленькому коридорі, який відділяє Калінінградську область від решти Росії. Сухопутного вторгнення, вважає Преображенський, не буде, просто повітряний простір над Литвою можуть у будь-який момент відкрити під приводом убезпечення російських громадян і запустити туди цивільну авіацію під прикриттям російських систем ППО [2].

Отож будь-яка ескалація навколо Калінінграда – чи з боку Польщі, чи з боку Росії – однозначно спричинить кризу, яка вдарить по Україні. Так, частина російських сил «відтягнеться» до цього нового «театру дій», але це ж стосується і Заходу. Розмивання уваги західних країн на «другому фронті» однозначно погіршить ситуацію в Україні.

Російський чинник залишатиметься основним важелем регіональної безпеки в контексті протистояння країні-агресору в короткотерміновій перспективі (1–3 роки) та у форматі пошуку прийнятних для України моделей співіснування на більш віддалених горизонтах планування (до 5 років). У всякому разі вплив Росії на внутрішню та зовнішню політику країн регіону буде визначальним у плані формування середовища безпеки. Водночас слід враховувати, що негативні наслідки для регіональної безпеки матиме не лише посилення Росії та її військово-економічної та інформаційної присутності, а й, навпаки, стрімке погіршення внутрішньополітичної ситуації, радикалізація настроїв, посилення відцентрових тенденцій аж

до можливого розпаду Російської Федерації. Адже це може створити нові джерела нестабільності в регіоні та призвести до появи нових вогнищ міжетнічних та міжрелігійних конфліктів на кордонах України (Вплив тенденцій, 2021).

Організована Білорусією міграція є ще одним викликом для регіону. Від кібератак на важливі державні установи через анексію Криму аж до кампаній дезінформації, що дискредитують Польщу та Литву за підтримку білоруських дисидентів, які тікають від насильницьких репресій, це нова гаряча точка на периферії ЄС.

Враховуючи цей геополітичний контекст, вважаємо цілком виправданим, що балтійські та польські політичні лідери трактують кризу переважно крізь призму (міжнародної) національної безпеки – як акт «гібридної війни» на кордоні ЄС, спрямований на спричинення внутрішньої та міжнародної нестабільності. Влада справедливо підкреслює відповідальність держави за безпеку своїх громадян. Проте упередженість державного керівництва щодо безпеки робить його більш схильним жертвувати демократичними стандартами в цьому процесі.

Криза поставила Східну Європу перед більшою, загальноєвропейською проблемою: як демократичні держави можуть захистити себе, поєднуючи безпеку з основоположними правами людини. По всій Європі відповідь дедалі більше схиляється до безпеки, оскільки міграційна та прикордонна політика ЄС значно посилилася після «кризи біженців».

У країнах Балтії опоненти обраних політичних стратегій сприяють публічним і парламентським дебатам, але не підривають міцного політичного консенсусу щодо національної безпеки, втіленого в доктрині «тотальної оборони» (Кере, Osburg). Польща в цьому плані різко контрастує з Балтійськими державами, позаяк тут прикордонна криза спричинила політичну поляризацію між неліберальними правими та абсолютистськими лівими. Особливо помітною ця поляризація виявилася на прикордонній території, де близько 30 людей опинилися в пастці протистояння між білоруськими та польськими прикордонниками, не маючи змоги потрапити на територію ЄС або повернутися в Білорусь. Білоруський уряд жорстко обмежує можливість окремим політичним

діячам або учасникам громадянського суспільства реагувати на кризу.

Розроблення програми національної безпеки представниками лівого крила в Польщі виглядає марним, враховуючи, що в цій сфері домінують праві. Проте, якщо ліві не приймуть цього виклику, не буде можливості сподіватися на вироблення збалансованої політики національної безпеки.

Будь-яка програма має починатися з визнання того, що регіон стикається з реальними викликами для безпеки та що деякі з них спричинені гібридною діяльністю негідних іноземних лідерів, а не лише звичайними для лівих загрозами, як-от: глобальна нерівність, неолібералізм чи правий популізм. Мати позитивну програму означає вийти за рамки того, що ліві поборюють, і викласти, що саме вони мають намір зробити для своїх держав і співгромадян у неспокійні часи.

Враховуючи принципову антимілітаристську позицію лівих, гадаємо, цей позитивний порядок денний має зосереджуватися на розбудові безпеки невійськовими засобами. Хоча іноді може знадобитися збільшення видатків на оборону або застосування закону про надзвичайні ситуації, «гібридне втручання» діє шляхом націлювання на використання невдалих інституцій, поляризації та низької суспільної довіри, нерівності та маргіналізації. І найкращою лінією гібридного захисту виявляється те, що завжди відстоювали ліві – ефективна соціал-демократія, заснована на соціально-економічній рівності, правах людини та верховенстві права (Grzebalska).

Якщо східноєвропейські ліві просуватимуть позитивну програму національної безпеки, їхній принциповий захист громадянських свобод і гуманітарних стандартів може нарешті здатися виборцям переконливим.

Все частіше на польсько-білоруському кордоні затримують мігрантів, які прибули до Білорусі з Росії. Вони добре володіють російською, тому що тривалий час жили в РФ. Цей шлях міграції з Росії стає важливим елементом гібридної операції проти Польщі. Створення Мінськом маршруту нелегальної міграції до Європи є частиною широкого плану, спрямованого на розпалювання хаосу в країнах Центральної Європи та розрив єдності в НАТО та ЄС. У такій ситуації відновлення малого прикордонного руху між Польщею та Росією

створить додаткові можливості для проведення гібридних дій проти Польщі, а фактично – проти всього НАТО та ЄС. Отож однією з причин, чому Польща не хоче відновлювати спрощений режим перетину кордону з Калінінградською областю РФ, є агресивні дії Москви щодо України.

Позиція Польщі в урегулюванні регіональних конфліктів

Польща надзвичайно зацікавлена в якнайшвидшому врегулюванні воєнного конфлікту в Україні, припиненні російської агресії та відновленні територіальної цілісності сусідньої держави. Тому Варшава докладает значних зусиль на двосторонньому та міжнародному рівнях для підтримки та допомоги Україні. Проте вже сьогодні Польща дивиться в майбутнє, в якому прагне посісти лідерські позиції в регіоні Центрально-Східної Європи разом з Україною з перенесенням східного кордону сфери впливу ЄС і НАТО з Польщі до українського кордону (Martyniuk).

Сьогоднішня слабка економічна позиція України, підірвана російською агресією, не дасть Україні можливості перетворитися на самостійного регіонального лідера. Тому найближчим часом Польща має посилити свої зовнішньополітичні зусилля, які збігаються з українськими національними пріоритетами. Серед них – протидія агресивній політиці Росії, підвищення рівня присутності та ефективності НАТО на Сході, вирішення конфліктів у Східній Європі, перезапуск Східного партнерства та перетворення його на простір демократичного розвитку, просування процесу євроінтеграції та відповідних реформ в Україні.

Польська політика має бути спрямована на недопущення реалізації несприятливого сценарію. У співпраці з іншими союзниками на східному фланзі НАТО, а також з Туреччиною – країною, яка перебуває в схожій ситуації з набагато нижчим соціальним порогом для застосування збройної сили, ніж, наприклад, Німеччина, Варшава має прагнути досягти стримування війни, а також усунути загрозу неконтрольованої ескалації можливої кризи, висунувши настільки серйозні аргументи, що потенційний агресор змушений

буде рахуватися з величезною ціною агресії проти Польщі (Дембський).

Пріоритетом для Польщі має бути розширення наземних сил і авіації, які забезпечать надійне стримування супротивника. Адже за допомогою морських операцій Росія не зможе отримати необхідної переваги для переговорів з Францією та Німеччиною. Переговори повинні вестися навколо їхніх політичних поступок через обмежену війну, яка могла б призвести до окупації польської території.

Метою зовнішньої та оборонної політики Польщі має бути протидія найгіршому сценарію – нав'язуванню Росією нової системи безпеки в Європі. Потрібно використовувати всі наявні інструменти, особливо позицію в регіоні Центрально-Східної Європи. Для цього потрібна політична активність, а іноді й вихід за межі зони комфорту, до якої польські політичні еліти звикли за останні 30 років надзвичайно сприятливої міжнародної кон'юнктури.

Висновки

Економічні та політичні події останнього десятиліття ознаменували певний реванш дезінтеграційних процесів у світовому співтоваристві та призвели до зростання актуальності і теоретичних дискурсів, і практичних заходів у сфері регіональної безпеки. Система регіональної безпеки в Європі (як і глобальна безпека) є ненадійною і неефективною, що ставить під сумнів подальший сталий розвиток на континенті. Нова гонка озброєнь та загострення економічних конфліктів несуть у собі загрозу розпалювання міжцивілізаційних мілітаристських протистоянь і вимагають активізації зусиль світової спільноти у сфері глобального управління, включаючи державні й неурядові суб'єкти впливу.

Література:

Дембський С. Національна безпека Польщі: виклики і можливості / С. Дембський. Отримано з: <https://novapolshcha.pl/article/nacionalna-bezpeka-polshi-vikliki-i-mozhливosti>

Договір між СРСР / РФ і США про ліквідацію ракет середньої і меншої дальності / Договір між СРСР / Російською Федерацією і США про ліквідацію ракет середньої і меншої дальності. Отримано з: <https://artsandculture.Google.com/entity/m029fm4?hl=uk>

Договір про звичайні збройні сили в Європі / Договір про звичайні збройні сили в Європі. Отримано з: <http://kimo.унів.Київ.ua/MVZP/73.html>

Мартинюк В. Що спонукає Польщу до підтримання України? Отримано з: <http://www.ucipr.org.ua/ua/med-a/research-updates/scho-sponuka-polschu-do-p-dtrimki-ukra-ni>

Безпекові виклики у Східній Європі у 2021 році: гра великих держав. Отримано з: <https://www.укрінформ.ua/rubric-presshall/3177824-bezpekovi-vikliki-u-shidnij-evropi-v-2021-roci-gra-velikih-derzav.html>

Вплив трендів розвитку міжнародної політики на регіональну безпекову ситуацію у 2021 році / Отримано з: http://prismua.org/trends_regional-security

Федеральный закон РФ «О денонсации Российской Федерации Договора по открытому небу» (2021) [Федеральный закон Российской Федерации «О денонсации Российской Федерацией Договора по открытому небу»]. право. правительство ru/Документ/Вид/0001202106070001 [in English]

Glen A. (2012) Key Challenges and Threats to National Security: The Polish Perspective. *Connections The Quarterly Journal*. [in English]

Grzebalska W. On the EU's Belarus border, security and fundamental rights collide. Retrieved from: <https://socialeurope.eu/on-the-eus-belarus-border-security-and-fundamental-rights-collide> [in English]

Kepe M. Osburg J. Total Defense: How the Baltic States Are Integrating Citizenry Into Their National Security Strategies. Retrieved from: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/total-defense-how-the-baltic-states-are-integrating-citizenry-into-their-national-security> [in English]

References

Dembskyi, S. Natsionalna bezpeka Polshchi: vyklyky i mozhlyvosti [National security of Poland: challenges and opportunities]. Retrieved from: <https://novapolshcha.pl/article/nacionalna-bezpeka-polshi-vikliki-i-mozhливosti> [in Ukrainian].

Dohovir mizh SRSR / RF i USA pro likvidatsiiu raket serednoi i menshoi dalnosti [Agreement between the USSR / Russian Federation and the USA on the elimination of medium- and short-range missiles]. Re-

- trieved from: <https://artsandculture.google.com/entity/m029fm4?hl=uk> [in Ukrainian].
- Dohovir pro zvychni zbroini syly v Yevropi [Treaty on Conventional Armed Forces in Europe]. Retrieved from: <http://kimo.univ.kiev.ua/MVZP/73.html> [in Ukrainian].
- Federalnii zakon RF «O denonsatsyy Rosyiskoi Federatsyei Dohovora po otkritomu nebu» (2021). [Federal Law of the Russian Federation «On Denunciation by the Russian Federation of the Treaty on Open Skies»] Retrieved from: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202106070001> [in Russian].
- Glen, A. (2012) Key Challenges and Threats to National Security: The Polish Perspective. *Connections The Quarterly Journal* [in English].
- Grzebalska, W. On the EU's Belarus border, security and fundamental rights collide. Retrieved from: <https://socialeurope.eu/on-the-eus-belarus-border-security-and-fundamental-rights-collide> [in English].
- Kepe, M., Osburg, J. Total Defense: How the Baltic States Are Integrating Citizenry Into Their National Security Strategies. Retrieved from: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/total-defense-how-the-baltic-states-are-integrating-citizenry-into-their-national-security> [in English].
- Martyniuk, V. Shcho sponukaie Polshchu do pidtrymky Ukrainy? [What motivates Poland to support Ukraine?] Retrieved from: <http://www.ucipr.org.ua/ua/med-a/researchupdates/scho-sponuka-polschu-do-p-dtrimki-ukra-ni> [in Ukrainian].
- Security challenges in Eastern Europe in 2021: the game of great powers. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3177824-bezpekovi-vikliki-u-shidnij-evropi-v-2021-roci-gra-velikih-derzav.html> [in Ukrainian].
- Vplyv trendiv rozvytku mizhnarodnoi polityky na rehionalnu bezpekovu sytuatsiiu u 2021 rotsi [The influence of trends in the development of international politics on the regional security situation in 2021] Retrieved from: http://prismua.org/trends_regional-security/ [in Ukrainian].